

10.11.2021

NIVALA

Pirttiranta arkeologinen inventointi

Tilaaaja:
Nivalan kaupunki

Heilu Oy
Teemu Tiainen

Sisällysluettelo

1. Kartat.....	4
2. Johdanto	7
3. Perustietoa tutkimusalueesta.....	7
4. Inventointityö	8
5. Tulokset.....	9
6. Muinaisjäännöskohde.....	10
Kiinteä muinaisjäännös (* uusi kohde)	10
6.1 Pirttiranta*.....	10
7. Lähteet	13

Karttaluettelo

Kartta 1. Inventointialueen lähestymiskartta.	3
Kartta 2. Yleiskartta inventointialueesta.	4
Kartta 3. Ote MML:n korkeusmallista (vinovalovarjoste)	5
Kartta 4. Yhdistelmäkartta vuosien 1838 ja 1856 kartasta.....	5
Kartta 5. Ote vuoden 1844 pitäjänkartasta.....	6
Kartta 6. Ote vuoden 1962 peruskartasta.....	6

Kannen kuva: alueelta tavattu hiilimiilu tai tervahauta (raportin kohde 1 Pirttiranta). Kuvattu kohti koillista.

Taustakarttoina Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelun (WMTS) 10 ja 11/2021 aineistoa, ellei toisin mainita. Koordinaatisto ETRS-TM35FIN, korkeus N2000. Valokuvat: T. Tiainen

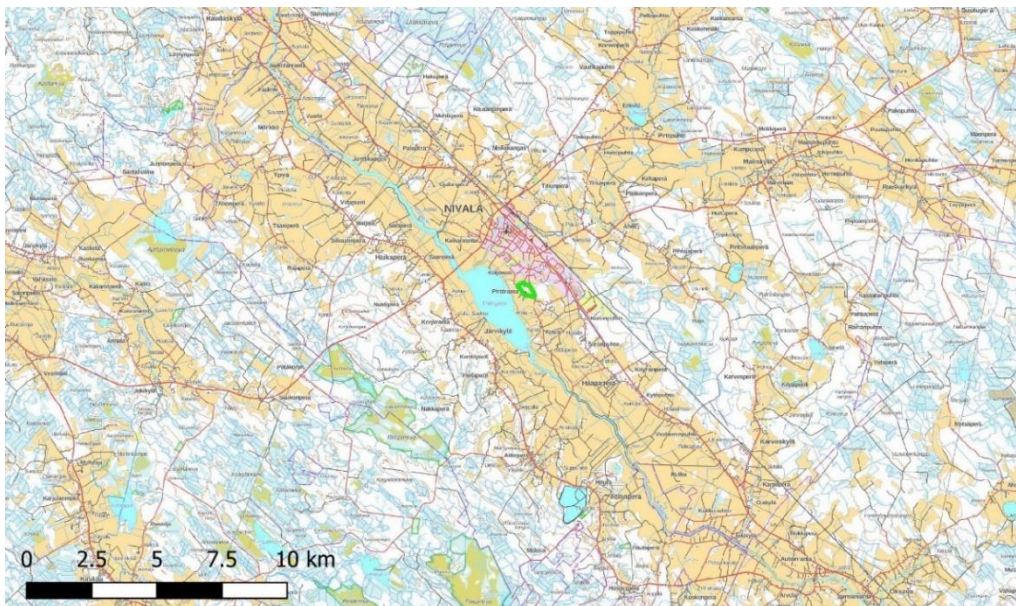
NIVALA Pirttiranta, asemakaava-alueen arkeologinen inventointi

Tiivistelmä & arkistotiedot

Nivalan Pirttirannan alueella on käynnissä asemakaavoitustyö. Oulun Museo- ja tiedekeskus Luuppi edellytti hankkeesta antamassaan lausunnossaan alueella tehtäväksi arkeologisen inventoinnin. Arkeologisesta inventoinnista vastasi Heilu Oy ja sen maastotyöt tehtiin 11.10.2021.

Inventoidulta alueelta ei tunnettu entuudestaan muinaisjäännöskohteita. Maastotöiden yhteydessä alueen etelälaidasta tavattiin hiilimiilun tai -haudan jäännökset. Historialliseen aikaan ajoittuva jäännös on kiinteä muinaisjäännös.

Tutkimustyyppi:	Arkeologinen inventointi
Tutkimuslaitos:	Heilu Oy
Tutkimuksen tekijä:	FM Teemu Tiainen
Kenttätöaika:	11.10.2021
Tutkimuksen tilaaja:	Nivalan kaupunki
Alueelle sijoittuneet aiemmat tutkimukset:	Ei tiedossa

Kartta 1. Inventointialueen lähestymiskartta.

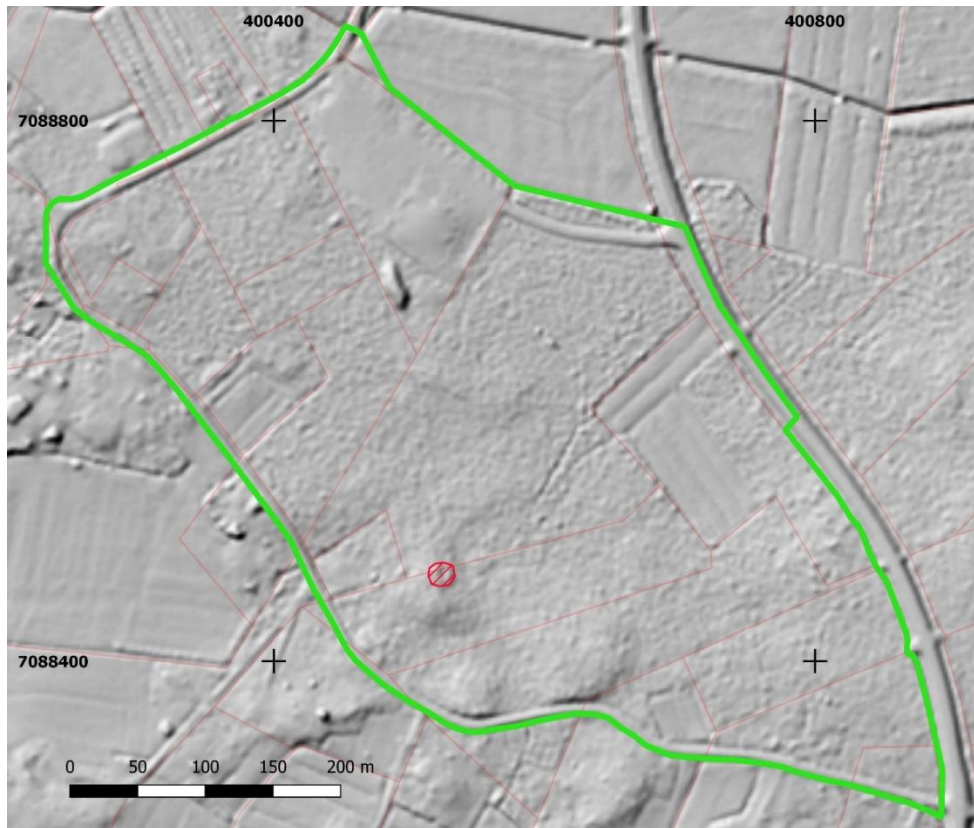
Kirkkaan vihreällä rajattu inventointialue sijoittuu Nivalan keskustan eteläpuolelle.

1. Kartat

Kartta 2. Yleiskartta inventointialueesta.

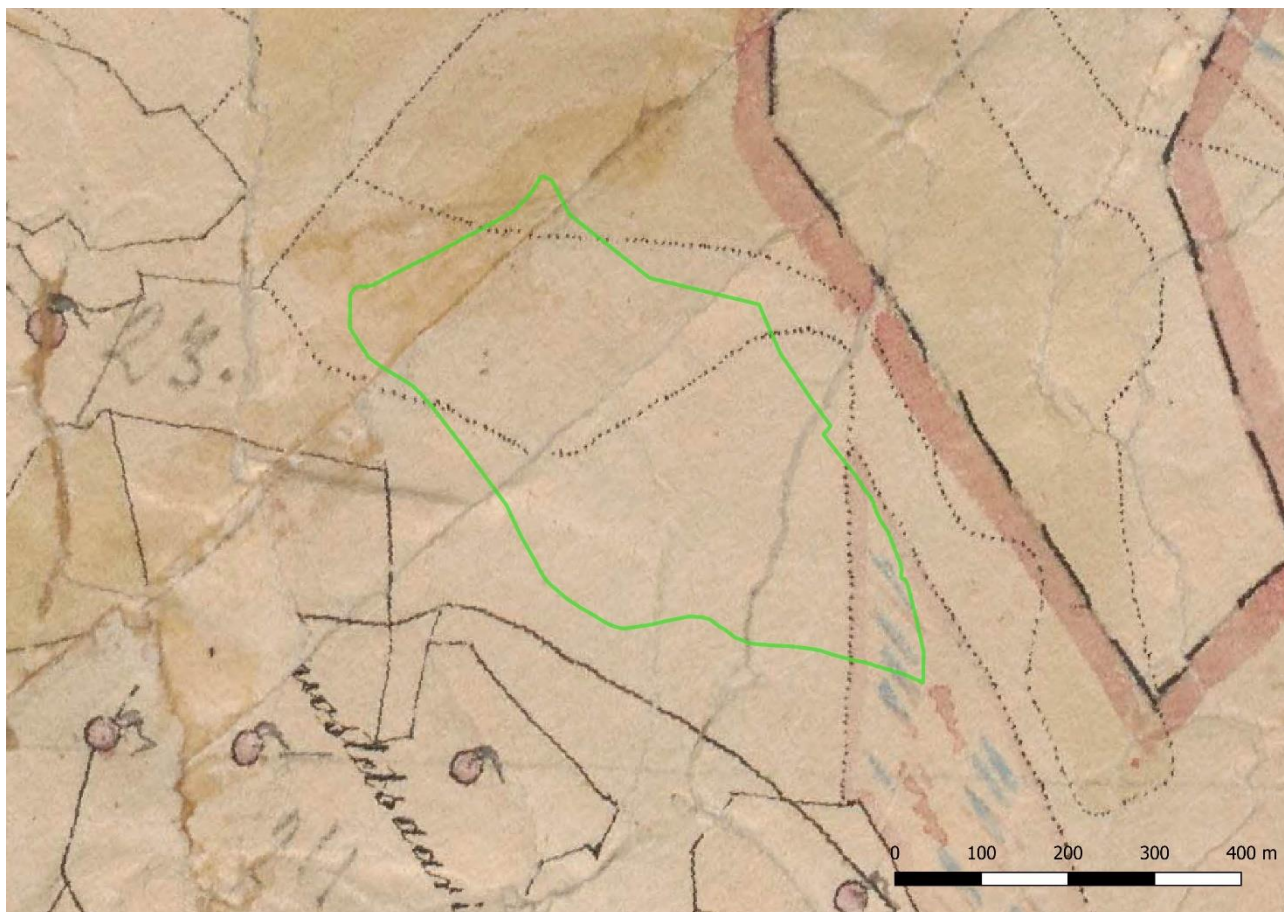
Inventoitu alue on rajattu vihreällä viivalla. Alueelta tavattu kiinteä muinaisjäännös on rajattu punaisella vinorasterilla (sekä merkitty numerolla 1) alueen eteläosaan.

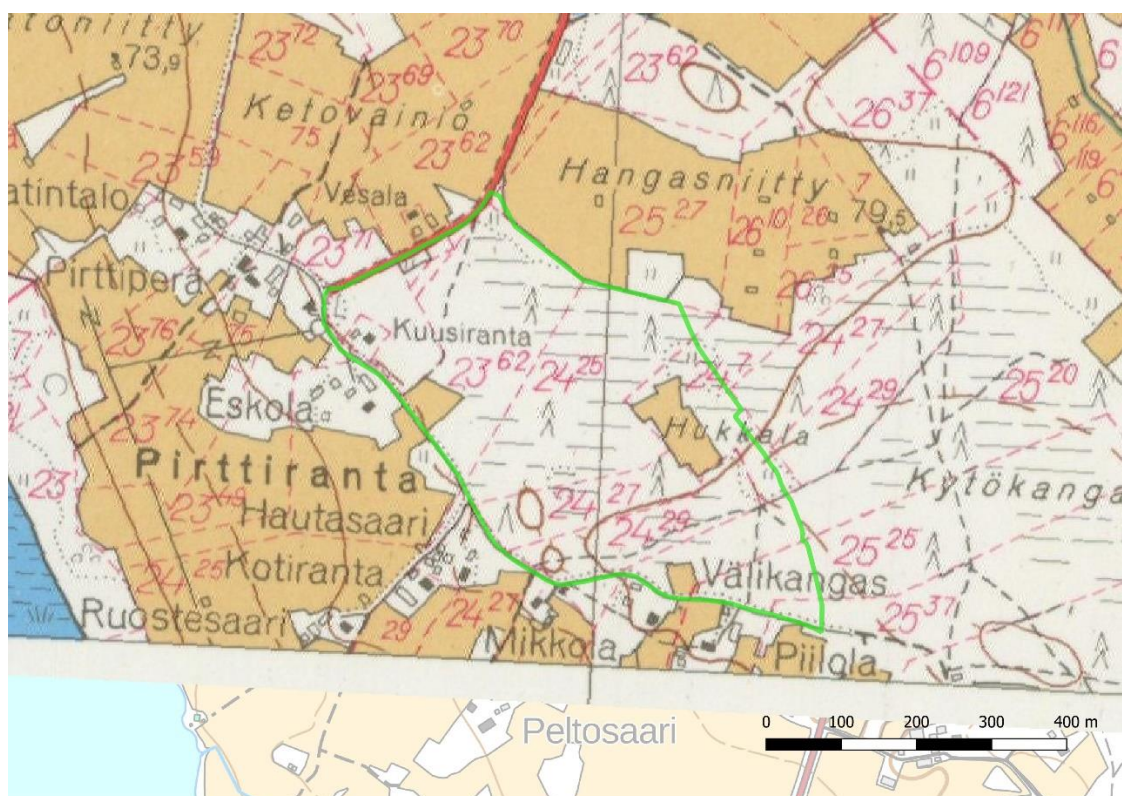
Kartta 3. Ote MML:n korkeusmallista. Inventoitu alue on rajattu vihreällä viivalla, muinaisjäännösalue punaisella vinorasterilla.

Kartta 4. Yhdistelmäkartta vuosien 1838 ja 1856 kartasta. Inventoitu alue on rajattu vihreällä viivalla

Kartta 5. Ote vuoden 1844 pitäjänkartasta.

Kartta 6. Ote vuoden 1962 peruskartasta.

2. Johdanto

Nivalan keskustan eteläpuolella, Pirttirannan alueella, on käynnissä asemakaavoitustyö. Oulun Museo- ja tiedekeskus Luuppi antoi hankkeesta lausunnon 28.9.2021 (OUKA/10408/12.03.03.05/2021). Lausunnon mukaan hankealueella tuli toteuttaa arkeologinen inventointi. Inventoinnin toteutti Heilu Oy / FM Teemu Tiainen ja sen maastotyöt tehtiin 11.10.2021

3. Perustietoa tutkimusalueesta

Inventoinnin kohteena ollut Pirttirannan asemakaava-alue sijoittuu siis Nivalan keskustan eteläpuolelle, alle kilometrin etäisyydelle Pidisjärven rannasta itään. Alueen koko on hieman alle 20 hehtaaria. Alueen länsiosassa on muutamia pientaloja ja Nivalan rauhanyhdistyksen toimitalo. Alueen itäosassa on yksittäinen talousrakennus. Lisäksi alueen koilliskulmalla on pienialainen pelto. Suurin osa alueesta on havupuuvaltaista talousmetsää, joka varsinkin keski- ja länsiosastaan on kosteapohjaista ja osin kivikkoista. Maasto alueella nousee kohti itää ja alueen itäosassa maaperä onkin alueen länsiosaa kuivempaa. Alue sijoittuu korkeusväleille noin 77,5–82,5 m mpy.

Hankealueelta ei tunnettu entuudestaan muinaisjäännöskohteita. Lähin tunnettu muinaisjäännöskohde on kivikautinen asuinpaikka *Pirttipera* (muinaisjäännöstunnus 1000004727), joka sijoittuu noin 150 m hankealueen länsireunan länsipuolelle, pellolle, 75 m korkeustason tuntumaan. Osin savisesta ja osin hietaisesta pellosta on löytynyt 1800-luvulla kaksi kiviesinettä. Vuoden 2005 inventoinnissa pellosta löydettiin kvartsi-iskoksia ja muutamia palaneita kiviä, joiden perusteella kohde luokiteltiin kivikautiseksi asuinpaikaksi.

Vuoden 1962 peruskartalla alueelle (länsiosaan) on merkitty ainoastaan yksi pientalo talousrakennuksineen. Rakennukset sijoittuvat kiinteistölle, missä nykyäänkin on rakennus. Vuoden 1844 pitäjänkartalla alueelle ei ole merkitty kiinteää asutusta, kuten ei myöskään vuosina 1838-1856 laaditulle isojakokartalla.

4. Inventointityö

Inventoinnin valmistelutöiden yhteydessä selvitettiin kaava-alueen läheisyydessä sijaitsevien muinaisjäännöskohteiden sijainnit ja muinaisjäännöstyyppit. Ensisijaisena lähteenä käytettiin muinaisjäännösrekisterin tietoja. Valmistelutöiden aikana tarkastettiin myös alueen korkeusmalli (Maanmittauslaitoksen vinovalovarjoste) sekä aluetta kuvaavia vanhoja karttoja (edellinen luku).

Inventoinnin maastotyöt tehtiin 11.10.2021. Maastotöiden aikana alueen metsäiset osuudet kuljettiin lävitse. Kiinteistöjen piha-alueita ei tarkastettu. Maastossa havaittu muinaisjäännöskohde dokumentoitiin digitaalivalokuvin ja muistiinpanoin. Kohteen ja kuljetun reitin sijaintitiedot mitattiin GPS-laitteella (Garmin Montana 610), jonka mittatarkkuus laitteen ilmoituksen mukaan oli 2-8 metriä.

Vasen: alueen pohjoisosan avarapohjaista kuusimetsää. Luoteeseen. Oikea: peltoa alueen pohjoisosassa. Pohjoiseen.

5. Tulokset

Pirttirannan asemakaavoitettavalta alueelta ei tunnettu entuudestaan muinaisjäännöskohteita. Alueen eteläosasta tavattiin maastotöiden yhteydessä historialliseen aikaan ajoittuvan hiilihaudan tai -miilun jäännös. Museoviraston ohjeistuksen mukaisesti kohde on kiinteä muinaisjäännös.

Teemu Tiainen

Tampereella 10.11.2021

Heilu Oy

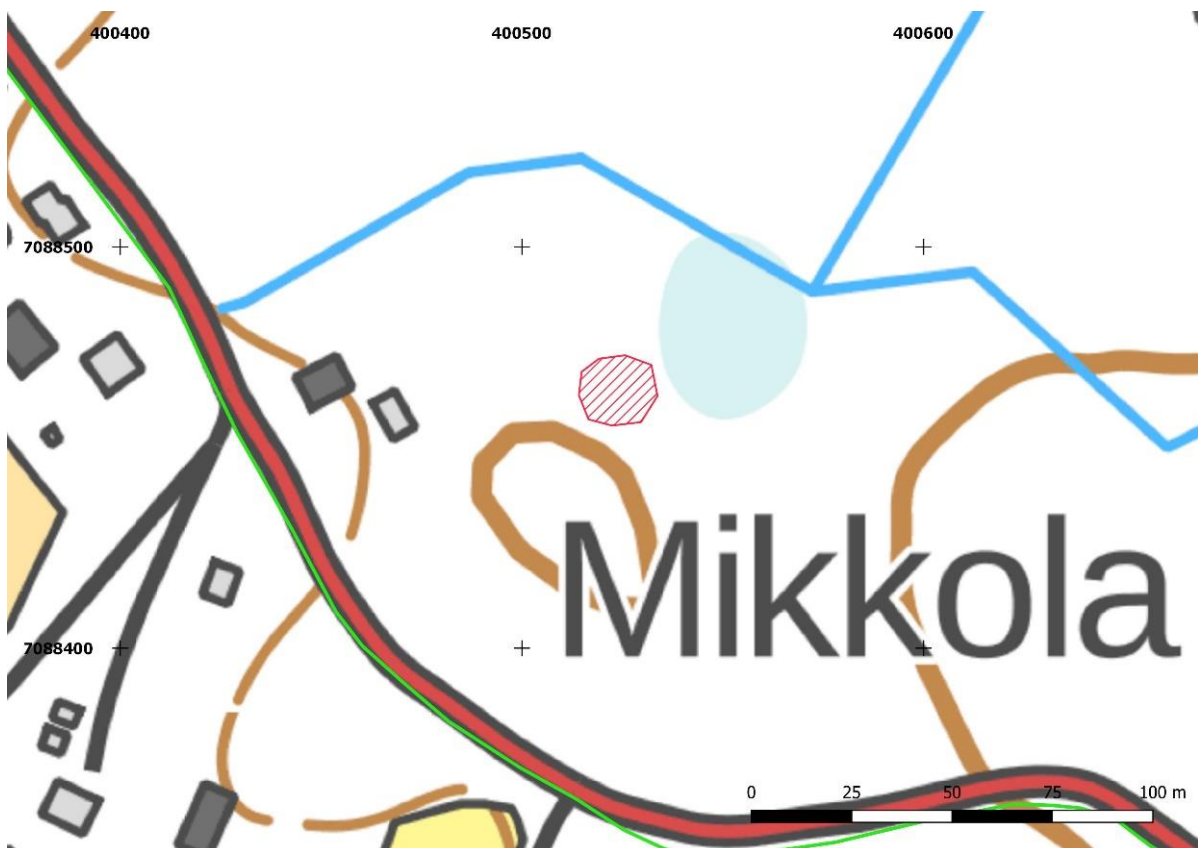
Vasen: alueen itäosaa. Luoteeseen. Oikea: rauhanyhdistyksen toimitalon eteläpuolista aluetta. Luoteeseen.

6. Muinaisjäännöskohde

Kiinteä muinaisjäännös (* uusi kohde)

6.1 Pirttiranta*

Nimi:	Pirttiranta
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat, hiilimiilu
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 7088465 E 400524 z 78 ± 1
Koordinaattiselite:	MML:n korkeusmalli/GPS-mittaus, hiilihaudan keskipiste

Muinaisjäännösalue on rajattu punaisella vinorasterilla.

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Tiainen 2021:

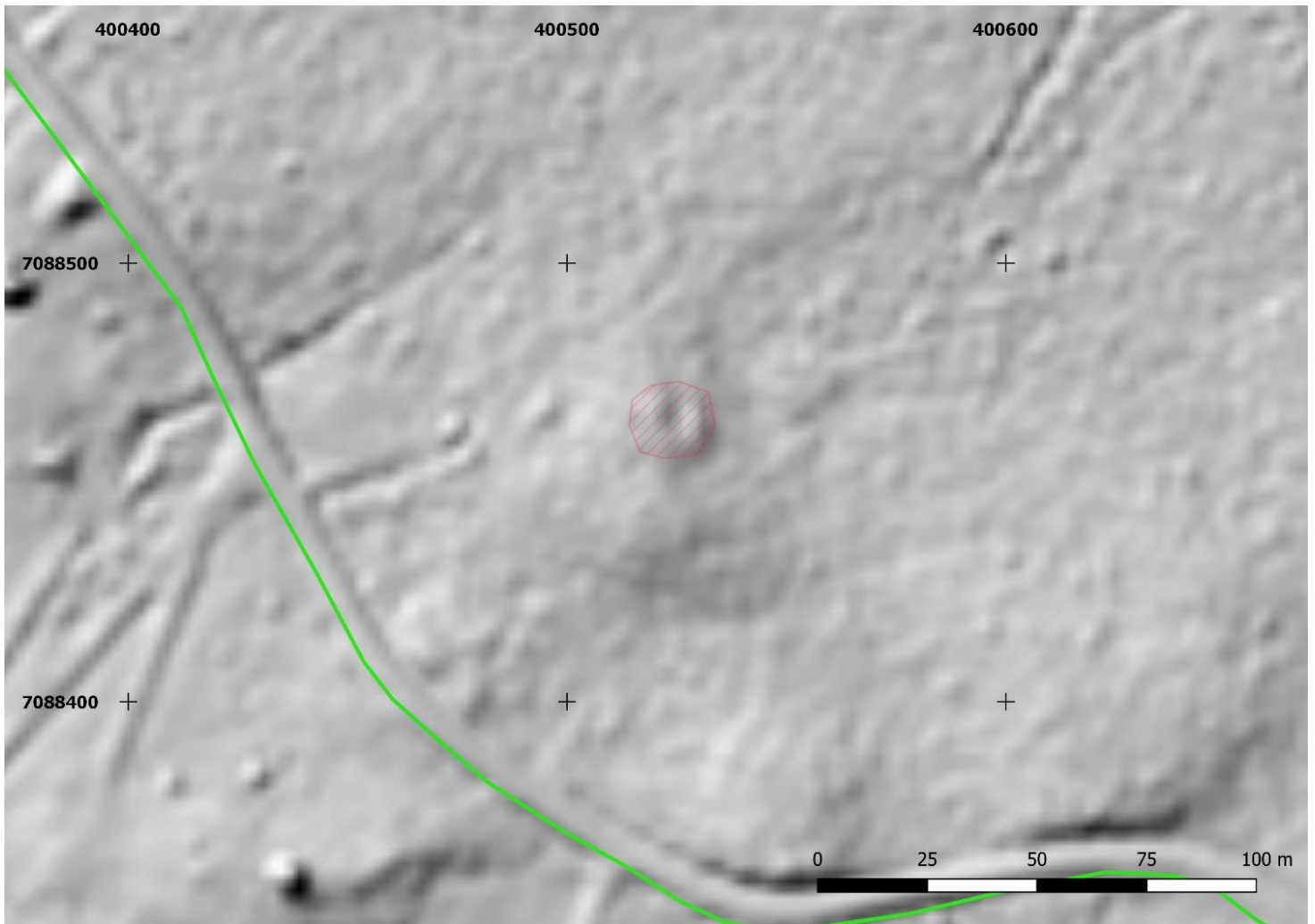
Inventointialueen eteläosasta, pienen kumpareen pohjoispuolelta, tavattiin halkaisijaltaan noin 13 m kokoinen pyöreä painanne. Syvyyttä painanteella oli alle puoli metriä. Painanteen kohdalla kasvaa muutamia suurempia kuusia ja koivu sekä nuorempaa vesakkoa. Maanpinnan tasalla kasvaa muhkeaa sammalikkoa ja varvikkoa. Painanteessa on todennäköisesti matalat reunavallit, mutta sakea sammalikko/varvikko häytti tämän tulkinnan varmistamista. Painanteen pohjalle tehdystä koekuopasta paljastui noen ja hiilen palojen sekaista moreenia/kivistä soraa.

Inventointihavaintojen perusteella kyseessä on historiallisen ajan hiilimiilun tai -haudan jäännös. Sen todellisen laajuuden ja rakenteen selvittäminen vaatisi kohdennetumman tutkimuksen.

Kohteelle laadittiin aluerajaus, joka perustuu maastohavaintoihin ja MML:n vinovalovarjostekarttaan.

Keltakahvainen lapio pystyssä hiilihaudan keskellä. Kaakkoon.

Hiilihauta erottuu MML:n korkeusmallista, joskaan ei kovin selvästi. Hiilihauta kuvan keskellä, haalean punaisen rasterin kohdalla.

7. Lähteet

Koivisto, Satu 2005. Nivalan inventointi.

Viljanmaa, Sami 2009. Nivalan keskustan osayleiskaava-alueen kiinteiden muinaisjäännösten tarkastus 15.-16.10.2009.

Karttalähteet

Hällström, H.J. 1844

Karta öfver Nivala socken i Haapajärvi härad af Uleåborgs län. Pitäjänkartta, myöhemmin nimetty karttalehti 2344 03 Nivala.

Rosenberg, O.W. 1838 (Borg 1856)

Karta delen öfver Pidisjärwi Samfälligfets ägor Kalajoki Socken Salo Härad och Uleåbors Län.

Vanhat peruskartta (Maanmittaushallitus)

Karttalehti 2344 03 Nivala, vuosi 1962.

Liite

Maastossa kuljetut alueet

